

שנית גדולה

מידע בוטני

שם מדעי: *Lythrum salicaria*
משפחה: הכופריים Lythraceae

שנית בגדת נחל אלכסנדר.

תפוחת שיבולת.

מעל האבקנים הקצרים ומתחת לאבקנים הארוכים. בטיפוס הפרחים השלישי עמוד העלי הוא ארוך. מתחתיו אבקנים שקומתם בינונית וקבוצה של אבקנים קצרים. גם גודלם וצבעם של גרגירי האבקה אינו זהה. האבקנים הארוכים מייצרים גרגירי אבקה גדולים יותר וצבעם ירוק, ואילו האבקנים הנמוכים מייצרים גרגירי אבקה קטנים. הפריה תתקיים רק בין גרגירי אבקה שנוצרו באבקנים שהם בעלי אורך דומה לעלי של פרח שכך. כאשר גרגירי אבקה מועברים מאיברים בעלי אורך שונה, ההפריה לא תצלח.

מורכבות ותחכום במבנה כזה של פרח מטרם למנוע האבקה עצמית בין פרחים מאותו צמח, וכמובן להעדיף האבקת שכנים (הדדית). התופעה מוכרת בשם הטרוסטיליה, והיא קיימת גם בצמחים אחרים. המאביקים של פרחי השנית הם חרקים, ובעיקר דבורים. אלה נמשכים לפרחים בגלל הצבע, אך הגמול שהם יקבלו הוא אבקת פרחים וצוף. הפרחים מפרישי צוף שמצטבר בבסיס הכותרת.

לאחר ההפריה מתפתח פרי שהוא הלקט מוארך בעל זרעים רבים. הבהשילו הוא נפתח בשתי קשוות. ההלקט דביק, והוא נדבק לבעלי חיים, ובעיקר לציפורים, ואלה מעבירים אותו ואת הזרעים. כאשר ימצאו תנאים מתאימים ינבטו זרעי הצמח. את השנית ניתן לגדל בגינה בשמש, כשהיא שתולה בכלי הטבול במכל מים. צבע הארגמן של פרחיה בקיץ ומשך פריחתה הופכים את הצמח למוקד בגינה.

השנית פורחת בסוף הקיץ. היא מפתחת תפוחות ארוכות דמויות שיבולת. הפרחים חיקיים, מסודרים בצפיפות אלה ליד אלה בקצות הגבעולים. לא כל הפרחים בשיבולת פורחים יחד. קיים סדר בהבשלת הפרחים, והם פורחים בקבוצות קבוצות. עלי הגביע של הפרח מאוחים אלה לאלה. במקום האיחוי מצוי תפר ארוך בולט. הגביע קצר, שעיר, ובעל 8-12 שיניים קצרות. עלי הכותרת מפורדים, מספרם חמישה או שישה, וצורתם מוארכת. הם מסודרים בשני דורים, פנימי וחיצוני. צבע השני הוא סימן ההיכר שלהם. עורק בצבע ארגמן כהה מצוי במרכז כל עלה כותרת, מבסיסו כלפי מעלה. יש צמחים שעלי הכותרת של פרחיהם כהים, ויש צמחים שכותרת פרחיהם ורודה-ארגמנית.

האיברים החשובים ביותר בפרח לקיומו של הדור הבא הם איברי מין חיוניים - אבקנים ועלי. האבקנים המייצרים גרגירי אבקה צבעם ארגמן ומספרם 12-2. הם מאוחים לבסיס הכותרת ומסודרים בשתי קומות: אבקנים ארוכים ואבקנים שקומתם בינונית. העלי מורכב משחלה תחתית בת שתי מגורות שבהן חבויות ביציות, מעמוד עלי שצבעו ורוד, ומצללקת עלי עגולה שלה צבע ירוק. אורך עמוד העלי משתנה בין הפרחים באוכלוסיית השנית. למעשה באוכלוסיית צמחי השנית יש שלושה טיפוסים פרחים: לטיפוס הראשון עמוד עלי קצר מאוד ואבקנים בקומה בינונית, וקבוצה של אבקנים ארוכים. לפרחים מן הטיפוס השני עמוד עלי הנמצא

בישראל אין לנו נהרות גדולים; ומעט הנחלים הפכו להיות מובילי שפכים. המים והגדות זוהמו, הצמחים התנוונו והנחלים מדיפים ריח רע. בשנים האחרונות השתנה מעט המצב. אחדים מהנחלים נוקו ושוקמו, וכיום זורמים באפיקיהם מים מטופלים. עם הזמן התאוששה הצמחייה ובעלי החיים חזרו אף הם, והפכו מוקד משיכה למטיילים. נחל נקי מאכלס צמחים רבים ושונים, שחלקם מתהדרים בפרחים בעלי צבע עז. במיוחד בולט צבעה הארגמני של השנית הגדולה.

ככלל, צמחי נחלים יגדלו במקומות די קבועים, שם התנאים שהם צריכים אופטימליים. בגדת הנחל, קרוב ביותר למים באפיק, גדלים שנית גדולה, ערבה מחודדת ועוד רבים אחרים. יש צמחים, כמו הנופר והנימפיאה, שהם צמחי מים מובהקים המתקיימים בתוך המים והם לא יגדלו במקום אחר. יש מינים הגדלים על גדת הנחל, מתרחקים מהמים. אלה יגדלו גם בבתי גידול יבשים, הרחק ממים זורמים, כמו לדוגמה פטל קדוש, קנה ואשל. השנית הגדולה, כאמור, היא צמח גדות הגדל קרוב מאוד למים. זהו שיח רב-שנתי מרשים, בעל ענפים זקופים, המגיע לגובה של שני מ' ויותר. הגבעולים חומים בהירים, שעירים, בעלי ארבעה מקצועות שאותם ניתן להרגיש היטב במישוש. התפצלות הענפים המשניים על הגבעול היא נגדית. העלים תמימים, בעלי שעירות רכה ונעימה, מסודרים נגדית על הגבעול. הפטוטרת קצרה, והעלים נראים יושבים על הגבעול. שפת העלה משוננת ורכה.